

כי כדי לבנות את האומה הישראלית, שם אותנו הקב"ה בקרב אותם שחפצים לעקור את מציאותנו, מתחילה אצל לבן הרוצה לעקור את הכל, ולבסוף במצרים שרצו לגזור רק על הזכרים. ודוקא על ידי כך שקמו עליהם מתנגדים והחזיקו מעמד בתוכם, נבנתה האומה של כלל ישראל.

יציאת מצרים – גילוי שם הוי"ה

שלבי יצירת עם ישראל – עיבור, לידה, יניקה, וגדלות

כבר הזכרנו למעלה, שלידת האומה הישראלית, דומה להתפתחות עובר ולידתו של תינוק. שמתחילה יש יצירת הולד, ואחר כך העיבור, ואחר כך הלידה וההתבגרות. וכן אירעו כל השלבים הללו בהתפתחות של כלל ישראל. וכמו שאצל התינוק, כל שלב ושלב נדרש לו זמן, וצריך לבוא דוקא בסדר זה אחר זה, מדריגה אחר מדריגה, כך היא ביצירתם של כלל ישראל.

גילוי שם הוי"ה על ידי ישראל

וצריכים להוסיף בענין זה נקודה עמוקה ויסודית מאד.

דהנה אליבא דאמת כל ענין יציאת מצרים, הוא תהליך של התגלות שמו יתברך בעולם. שזה היה רצון ה' יתברך, שיהיה שם הוי"ה מתגלה בעולם. והובא בקדמונים שתכלית יציאת מצרים היתה להביא לידי גילוי זו. ושם הוי"ה הוא שורש מציאותה של תורה, והוא בא לידי גילוי על ידי שניתנה תורה בתחוננים, ולכך יציאת מצרים לא נגמרה עד מתן תורה.

והנה ישראל הם מקבלי התורה, ששם הוי"ה ב"ה נתגלה רק על ידי ישראל והתורה. ולכן בנין כלל ישראל היה בדרך זו דוקא, כי כך גזרה חכמתו יתברך, שהתגלות השכינה תהיה באופן של הדרגה, שלב אחר שלב, מדרגה אחר מדרגה ותקופה אחר תקופה. והמעייין ברמח"ל בספרו דעת תבונות, יראה כי יש מדרגות שונות בהתגלות ה' בעולם, המשתנות לפי התקופה. ובתקופות המאוחרות הגילוי הוא נשגב ומעולה יותר, והיינו בימות המשיח, שהוא זמן גילוי כבודו יתברך וידיעת דרכיו.

גילוי הוי"ה במשנתו של הרמח"ל

ומדברי הרמח"ל מבואר שישנן חמש תקופות של התעלות האדם בעולם השכר, על ידי שיזדכך מדרגה אחר מדרגה ויתעלה בהשגת כבודו ית'. והיינו חמש תקופות ומדרגות, שמבררים ומוציאים לגילוי את השראת השכינה בעולם. וכיון שהגילוי צריך לבוא בדרך של מדרגות, לכך הוא דומה ללידת התינוק וגידול האדם, שאף הם באים באופן של התפתחות מדרגה לדרגה. וכך כתב הרמח"ל (דעת תבונות אות קמח):

אמר השכל: תראי יצירת האדם בהדרגותיה. כי הקדוש ברוך הוא היה יכול להוליד האדם משוכלל בכל שלימותו ודאי אם היה רוצה, כי אין לו מונע. והוא לא כן עשה, אלא כמה חסר האדם ביום לידתו, והוא הולך ומשתלם מעט מעט. ותמצאי שהוא מראה ממש על כבודו ית' והנהגתו בגילוי ממשלתו, כמו שהוא מסבב ומנהג את העולם בחמשת המצבים שזכרנו, שהם הם גדולתו של העולם שהולך וגדל כגדלותו של האדם, וכבודו של מקום שהולך ומתגלה בהדרגה הגדולה הזאת.

הנה ראשית מציאותו של האדם הוא על ידי החיבור של השותפים בו, הם אביו ואמו, הם הם נגד המולידים אשר לכל תולדה. ואמנם הוא סגור בבטן אמו כל ירחי העיבור. אחר יולד וייצא לאויר העולם, ושוב יגדל מעט הלוך וגדל. והוא אינו מושלם עדיין, לא בקומתו ולא בדעתו, עד שיעמוד על צביונו. והנה בתחילה ישתלם בדעתו עד שיתחייב במצוות, והוא בן י"ג, ועם כל זה עדיין אינו שלם, ועודנו נער. אחר כך ישתלם ויעמוד על פרקו לגמרי. ומשם והלאה יש לו עילויים על עילויים בבואו בימים: בהידור הזקנה, ועטרת שיבה, וטעם זקנים, אשר רוב שנים יודיעו חכמה. והנה כל זה דוגמה לסדר מעשיו בהדרגה אשר זכרנו למעלה. ונמצא שהאדם עצמו, שהוא הנהוג ממנו ית', מראה בעצמו ההנהגה אשר הוא ית' מנהגו, וכבר זכרנו מזה למעלה.

גילוי שם הוי"ה בהדרגה

הרי שהתפתחות האדם נעשית בזמן ממושך, משום שהאדם הוא הכלי שבאמצעותו נתגלתה השכינה בעולם, והתגלות השכינה נעשית בהדרגה. וצריך כל אדם לדעת את היסוד הזה, להכיר שכל אחד ואחד מאתנו קשור בהש"ת.

וכן הוא בגידול הכללי של כלל ישראל, שהם המגלים את כבוד שמים בעולם, שגידולם הוא כעין גידול האדם הפרטי. וכיון שהשלב הראשון בגילוי כבוד שמים הוא

בהסתר, לפיכך כלל ישראל היו במצרים כעובר, שהתפתחותו בהסתר, כיון שהוא צריך להיות באותו אופן של גילוי שם הוי"ה בעולם. ועל דרך זה כתב הגר"א דברים עמוקים בביאורו לספרא דצניעותא (פרק ב ד"ה בהאי זימנא):

[גילוי שם הוי"ה] כמו שהאדם הגשמי בתחילה הוא במוח האב סתים מאד, ואינו אלא טיפה כלול במוח. ואחר כך בשעת הזיווג, אז יוצא הטיפה והוא יותר גלוי. ואחר כך מצטייר בבטן אמו ונעשה שם אדם שלם. ועדיין הוא בבטן אמו ובטל לאמו. ואחר כך מתחיל לצאת ראשו ורובו, עד שיוצא כלו, ואחר כך יוצא כולו.

והנה כמו שבסדר של גידול הולד יש מצב של הוכר עובר, שניכר שיש ולד אבל עדיין הוא נמצא במעי אמו, כן היה ביציאת מצרים, והוא הזמן שמשו רבנו בא אל פרעה, שכבר היה ניכר שהיו מתכוננים לצאת, והתחיל הגילוי, אבל עדיין היו חבושים במצרים כעובר במעי אמו.

גלות מצרים – זמן העיבור

והנה הרמח"ל בדעת תבונות (אות קמב) מפרט את חילוף חמשת המצבים בעולם, ומבאר בתחילה את המצב הראשון:

הנה הזמן הראשון היה כל שני האלפים של תוהו (סנהדרין צז, א), ובפרט בגלות מצרים, והיינו שזה הוא זמן שהאל ב"ה מסתתר לגמרי מעולמו, ונראה כאילו ח"ו עזב ה' את הארץ, אינו רואה ושומע מעשי בני האדם. ואז נקרא שאין מידת המשפט פועלת בעולם כלל, אלא היא רק ראויה להיות, ומצטרפת למציאות העולם, ומחוייבת מן הסדר שסידר האדון ב"ה את הנהגתו, שהרי באהבתו את נבראיו הוא משקיף ומתבונן, כביכול, עליהם, לדעת מה לעשות להם להביאם אל תיקון שלם. אמנם אינו אלא מחשב, ולא עושה, כי מסתיר הוא את משפטו המתקן, ומניח העולם בתוהו ובוהו.

הרי מבואר בדבריו להדיא, שגלות מצרים היא בכלל אלפיים שנות תוהו, אשר באותו זמן מידת המשפט אינה פועלת בעולם כלל, אלא רק ראויה להיות. והיינו ממש כמשל העובר בבטן אמו, שאין לו גילוי כלל בחוץ, אלא שהוא עתיד להיות, כנ"ל. ועל דרך זה מתבאר בהמשך דבריו (סימן קמו):

כי הנה המדרגה הראשונה במצבי העולם הזה הוא בהיות משפטו ית' נסתר, ואינו מתגלה לנקות הרעות מן הארץ, ובזמן ההוא אין הקדוש ברוך הוא נודע

בעולמו. וכבר אמרנו אימתי היה זמן זה, והיינו: בזמן גלות מצרים. וכו', ותראי כי גלות מצרים, ודאי לא היה כגלות ההוא לפניו ולאחריו, שהיו ישראל משוקעים בעבודה, ולא היתה תורה, ולא היו ישראל אומה נבדלת בחוקותיה ומצוותיה כיום הזה, ולא היו בני אדם מכירים שמו של האדון ב"ה כלל ועיקר.

והיינו כנ"ל, דבתקופת גלות מצרים לא היה ניכר כלל שמו ית', ולא היה נודע כוחו כלל, והיה נראה העולם כמתנהג בהנהגת הטבע. אלא שאליבא דאמת היתה כאן ראשית ההתפתחות של גילוי הוי"ה ב"ה בבריאה. וכרוכה בזה ממש ההתפתחות של כלל ישראל, כיון שכלל ישראל וקודשא בריך הוא חד (ע"פ הזוהר אחרי עג, א), וגילוי של הקב"ה בעולם, הוא רק באמצעות ישראל. וביציאת מצרים, שהיא לידת כלל ישראל, אז נתגלה שם הוי"ה בעולם, וכמו שיתבאר.

אברהם אבינו - כלל ישראל - דוד המלך

אברהם אבינו - התחלת האמונה

הנה ביארנו במאמר הקודם את יסודו של המהר"ל, שאברהם אבינו הוא האב, ההתחלה והראשית של כלל ישראל. והוא בהיותו ראש המאמינים, שקבע את הכרת יחוד ה' בבריאה, ונטע בעולם את האמונה בהשגחה פרטית. וביאר המהר"ל, דמהאי טעמא היה מוכרח להוולד למשפחה של עובדי עבודה זרה, ולא במשפחה של מאמינים. וכן מקום הוולדו היה באור כשדים, בתוך האומה השפלה ביותר שעליה נאמר 'זה העם לא היה', אומה שאין שפתם נחשבת ללשון, ולכך אין המלאכים מכירים שפה זו. וכל זה היה מפני שאברהם אבינו היה 'מתחיל', וכדי ליצור התחלה, מוכרח לבוא מתוך דבר שהוא הפכו הגמור.

אברהם אבינו - הסרת הערלה

ועל פי דרכו ביאר המהר"ל (תפארת ישראל פרק יט) הטעם, שמכל המצוות שבתורה לא נצטוו אברהם אבינו אלא על המילה: